

бути притаманна фахівцям усіх профілів (гуманітарного, економічного, технічного тощо).

Отже, комунікативна культура є необхідною складовою професіоналізму майбутнього фахівця не залежно від напряму його підготовки. В умовах сьогодення культура комунікації практично не розвивається і залежить великою мірою від особистісних характеристик людини, направленості її особистості, рівня вмотивованості отримання професійних знань та вмій на потрібному рівні, а також від потреби у спілкуванні, що зумовлює доцільність вживання певних освітніх заходів для її розвитку й удосконалення.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: (навч. посіб.) / І. М. Дичківська. К. : Академвидав, 2004. – 351 с.

2. Лузік Е. В. Гуманітарна освіта в процесі підготовки спеціалістів профільних ВНЗ України: проблеми та перспективи / Е. В. Лузік // Філософія освіти. – 2006. – № 2 (4). – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua/lib/20luzik-fo-2-4-2006pdf>.

3. Онкович Г. В. Засоби масової комунікації у термінологічному просторі медіа-освіти / Г. В. Онкович // Дивослово. – 2007. – №5. – С. 29 – 31.

4. Сахневич І. А. Практикум для самостійного оволодіння основами медіакомпетентності для студентів I – IV курсів технічних спеціальностей / І. А. Сахневич. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 118 с.

5. Ткачук І. Основні чинники формування духовно-творчого потенціалу молоді та студентів / І. Ткачук // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 105-111.

6. Тугай Н. Формування загальної культури інженерних кадрів як соціальна проблема / Н. Тугай // Вища освіта України. – 2007. – № 3. – С. 44 – 47.

УДК 159.9:340

І. Б. Котерлін,
асистент кафедри
соціальних комунікацій та права;
Л. Я. Бороніна,
студентка групи ДМ-13-2;
Т. І. Момот,
студентка групи ДМ-13-2

СУЧАСНІ СПОСОБИ МАНІПУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВПЛИВУ ЗАПОБІГАННЯ ЦЬОМУ ПРОЦЕСУ

Більше половини громадян України вважає, що в їхній країні існує свобода слова. Приблизно стільки ж довіряє українським засобам масової інформації. Але сучасні споживачі інформації знають, що будь-як інформацію в усній чи писемній формі слід ретельно перевіряти. Фейк

джинса, спам, тролінг усе це сучасні способи маніпулювання інформацією, що набули особливого популярності в мережі Інтернет.

Інтернет, як ресурс інформаційних відносин, окрім звичайних і порядних користувачів заповнили не зовсім порядні, і не зовсім користувачі, і, навіть, не зовсім люди, коли йдеться про роботизовано механізми відслідковування інформації і її розсилка. Так що ж таке фейк і хто такий троль? Власне слово фейк походить від англійського слова fake, що означає підробка.

Фейком найчастіше називають другий чи третій, а можливо і десятий аккаунт якоїсь певної людини, зареєстрований ним на одному і тому ж ресурсі.

Фейком називається файл, що має назву та інші атрибути, що збігаються або подібні з шуканими, але шуканим не є.

Є 2 типи фейків: великі і маленькі.

Великі, як правило, фільми та іграшки. Наприклад, дається посилання на відео якого-небудь фільму, а виявляється, що по ній завантажено інший файл. Використовуються такі прийоми для накручування рейтингів. Маленькі – використовуються для поширення троянів і вірусів (хоча, іноді буває два в одному). Іноді буває, що замість потрібного файлу людина знаходить просту набір нулів, літер «А» etc. розміром з нормальний файл.

Фейком називається сторінка або сайт, де знаходиться точна копія якого-небудь веб-сайту, для перегляду якого потрібна обов'язкова авторизація. Використовується для крадіжки логінів і паролів. Принцип дії: жертва отримує посилання на сайт, авторизується зі справжнім логіном, дані відправляються в файл на сайті, зловмисник отримує логін і пароль жертви.

Фейком у широкому сенсі слова називається будь-яка підробка, що видається за справжню річ.

Фейком називаються фотографії і відеозаписи, зроблені за допомогою програм монтажу, але видаються за справжні. Наприклад, відеозапис, як людина проходить пішки через річку або просто так літає по повітрю.

Прикладом поширеного фейку можна назвати нещодавній фальшивий лист Президента України до Надії Савченко, або ж усім відомі новини про бандерівців, які їдять російськомовних дітей.

Інтернет-ресурси переповнені сумнівними новинами, а соціальні мережі – фейками, що є свідомо неправдивими повідомленнями. В Україні тільки один ресурс намагається впоратися з цією проблемою – "Стоп фейк". Він створений завдяки ініціативі молодих активістів і, оскільки проект волонтерський, то інформацію він спростовує через якийсь час, а це слід робити в перші дві години після їх появи.

За словами юристів, переслідувати поширення неправдивої інформації або провокаторів не так легко. Цим не стануть займатися без заяви в правоохоронні органи, провокатора можна лише звинуватити у наклепі або посяганні на честь і гідність іншого громадянина

Поширені випадки, коли автори у своїх публікаціях допускають завідомо неправдиву інформацію, тобто, здійснює наклеп. За українським законодавством поняття «наклеп» - це поширення завідомо неправдивої

інформації, що ганьбить особу потерпілого. В словнику української мови наклеп визначений як неправда, поширювана з метою знеславити, зганьбити, заплямувати кого, що-небудь; поширення неправдивих відомостей [2].

Законодавство України і не передбачає кримінальної відповідальності за наклеп, але він може бути підставою для компенсації моральної шкоди.

Недостовірність, неправдивість поширеної негативної інформації, об'єктивна неможливість підтвердити її у судовому процесі належними і допустимими доказами буде підставою м того, що інформація є вигадкою автора.

Пункт 15 Постанови ПКСУ (Пленууму Верховного суду України) від 27.02.2009 року №1 "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" встановлює певні критерії для задоволення позову про відшкодування моральної шкоди. Однією вимогою є юридичний склад правопорушення, наявність якого може бути підставою для задоволення позову. Він складається з таких обставин:

1. поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б одній особі у будь-який спосіб;

2. поширена інформація стосується певної фізичної чи юридичної особи, тобто позивача;

3. поширення недостовірної інформації, тобто такої, яка не відповідає дійсності;

4. поширення інформації, що порушує особисті немайнові права, тобто або завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам, або перешкоджає особі повно і своєчасно здійснювати своє особисте немайнове право.

Потрібно довести наявність вищезазначеного правопорушення і це забезпечить можливість отримання позитивного судового рішення.

Останнім часом набуває популярності таке негативне явище як Інтернет-тролінг.

Тролінг – агресивні, образливі або провокаційні коментарі в соціальних мережах, з метою образи чи роздратування автора повідомлення. Найхарактернішою рисою тролінгу є те, що його кінцевою метою є привернення уваги до власної персони.

На думку першої дослідниці тролінгу Джудіт Донат, тролінг - це «гра в підробку особистості, але без згоди більшості гравців, які не усвідомлюють участі в цій грі» [1].

В критиці тролінгу найчастіше немає конструктиву. Саме роздратування і засмучення інших приносять йому найбільшу радість. Метою тролінгу часто є привернення уваги до себе, «троль» хоче відчувти свою значимість. справити враження, навіть якщо це враження різко негативне. «тролі» можуть створювати серйозний дискомфорт при спілкуванні в соціальних мережах. В психології спілкування тролінг досліджується як явище енергетичного вампіризму.

Як боротися з тролінгом? У Великій Британії незабаром буде внесено до списку онлайн-злочинів видавання себе за іншу особу в соціальних мережах. Люди можуть бути притягнені до суду за створення фальшивих онлайн-профілів з метою образити або принизити інших. «Ми бачимо все більше і більше випадків, коли соціальні мережі використовуються для сприяння як вже існуючим, так і новим злочинам, у тому числі сімейному насильству та насильству проти жінок» [3] - пояснюють ініціатори цих змін. За новими правилами створення фальшивого акаунту на ім'я іншої людини з метою «зашкодити репутації та принизити» може бути трактовано як злочин. За кордоном боряться із тролінгом в Інтернеті. Так в штаті Аризона США заборонили використовувати тролінг в Інтернеті, а житель Великобританії був засуджений до 18 місяців тюремного ув'язнення за тролінг. Натомість український сегмент Інтернету перенасичений тролями: вони є як в соцмережах, різноманітних форумах, веб-сайтах різних веб-спільнот і т.д.

Термін "тролінг" походить зі сленгу учасників віртуальних спільнот і не має прямого відношення до сфери наукового дискурсу. У дослівному перекладі англ. "trolling" означає "ловлю рибу на блешню". Це слово набуло популярності через інше його значення – "тролів" як істот, що згадуються в скандинавській міфології. Міфологічні істоти тролі, особливо в дитячих оповіданнях, зображуються як потворні, неприємні істоти, створені для заподіяння шкоди і скоєння зла. У багатьох епізодах підкреслюється неприязнь тролів до сторонніх осіб у межах місць їхнього проживання.

У найбільш загальному вигляді тролінг – це процес розміщення на віртуальних комунікативних ресурсах провокаційних повідомлень з метою нагнітання соціального напруження шляхом порушення правил етичного кодексу інтернет-взаємодії. "Інтернет-тролінг" – явище, яке починається з певного жарту, розіграшу, нехитрих і прямолінійних висловлювань – "тролінг"-атаки, метою якої є знищення певної конференції або news-групи (сукупності новин), або навіть доведення конкретної людини до нервового зриву.

Тролінг як форма соціальної агресії має свої унікальні характеристики:

- може існувати виключно у віртуальних спільнотах;
- володіє специфічними механізмами швидкого збудження лавиноподібної агресії, миттєвого розповсюдження на більшість учасників віртуального співтовариства;
- в потенційної жертви конфлікту відсутня можливість фізичного або візуального контакту з ініціатором самої конфліктної ситуації.

Анонімність мережевого спілкування дозволяє "тролеві" отримувати емоційну розрядку, проявляти низькі якості й почуття, викликаючи негативну реакцію інших людей практично безкарно. Це сприяє тому, що "троль" відчуває себе впевнено і значущо, відчуває свою перевагу порівняно з іншими людьми, дозволяє собі бути таким, який він є насправді без будь-яких соціокультурних обмежень. У соціологічному плані важливо розуміти, що "тролем" може бути не тільки окрема людина, а й певна група людей, навіть організація.

Деякі ознаки тролів: постійні спроби перейти на особистості в розмові; використання теми суперечки тільки для виклику емоційної реакції співрозмовника; удавана недалекість і непоінформованість – або навпаки знання всього на світі; думка, корінним чином відрізняється від думки локальної більшості; невихованість, хамська поведінка; зачіпання спірних провокаційних тем.

Отже, явище тролінгу досить поширене в мережі Інтернет і його може застосувати будь-яка особа як зброю в інформаційній війні. Проте необхідно чітко усвідомлювати психологічний вплив тролів на людське суспільство та ту шкоду, яку завдають тролі інформаційному суспільству.

«Тролів» можна умовно поділити на дві групи: тролі - провокатори та тролі - егоцентристи. Перша група застосовують такі тролінгові засоби:

1. Офтоп (від англ. off topic) – будь-яке повідомлення в інтернет-мережі, що виходить за рамки заздалегідь встановленої теми спілкування.

2. "Роздування" сторінки: розміщення зображень великого розміру з метою зробити попередні повідомлення важкодоступними до прочитання.

3. Медіаатака: звукові файли, що дратують слух, шокують зображення в повідомленні або посилення на ресурси з подібним змістом. Найчастіше посилення замасковані.

4. Спонування на суперечку (наприклад, коментарі з расистським змістом).

5. Самовпевнені твердження: вираження власної думки як загальноприйнятого факту без аргументації або аналізу, розпалення "релігійних війн" (holy war).

6. Спойлер, тобто навмисна публікація розв'язки свіжого й популярного на даний момент кінофільму або роману.

7. Поновлення або перефразовування дуже спірної минулої теми, особливо в невеликих колах інтернет-суспільства.

8. Навмисне й повторне неправильне написання ніків (імен, псевдонімів) інших користувачів з метою образити їх або викликати в них роздратування.

Друга група, «тролі-егоцентрики», ставлять за мету одержати якомога більше відповідей на свої повідомлення й завоювати надмірну увагу в колективі. Ними застосовуються такі засоби:

1. Рекламування іншого форуму, що є конкурентом або якого не люблять у певних колах інтернет-суспільства.

3. Манера вести дискусію в тоні кваліфікованого експерта, не маючи можливості продовжувати дискусію на рівні внаслідок недоліку знань про обговорюваний предмет (ламерство).

6. Навмисно наївні запитання: "Чи можу я використати олію замість води. при готуванні макарон?"

7. Ретельно сконструйовані й чітко аргументовані міркування й теорії, що базуються на явно невірному твердженні або вигаданому факті.

9. Розігрування безвинності по закінченні флейму.

10. Офіційні скарги на особисте життя або погрози самогубства – часом не що інше, як тролів, який благає про допомогу.

11. Узагальнюючі параноїдальні відповіді на повідомлення інших людей, що думають інакше: "Не може бути, що ви всі дійсно так вважаєте, насправді ви об'єднуєтесь проти мене".

12. Навмисна гра на почуттях людей у зв'язку зі спрямованістю співтовариства.

13. Одночасне використання кількох ніків для роздування власного флейму – суперечки із самим собою, участь у перепалці по обидва боки й тим самим її штучне підігрівання.

Отже, оскільки сучасна мережа інтернет і засоби масової інформації переповнені такими явищами, як фейк і тролінг, то кожному з нас слід навчитись їх розпізнавати і боротися з ними.

Література:

1. Гуменюк Л. Й. Мережевий тролінг як вид комунікативної поведінки / Л. Й. Гуменюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. - 2014. - Вип. 1. - С. 172-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2014_1_21

2. Касянчук С. Поширення недостовірної інформації і моральна шкода [Електронний ресурс] / С. Касянчук – Режим доступу: <http://primus-partners.ua/content/poshirennya-nedostovirnoyi-informaciyi-i-moralna-shkoda>

3. У Британії пропонують засуджувати за «Тролінг» в інтернеті [Електронний ресурс] // Укрінформ – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/rubric-technology/1976504-u-britanii-proponuut-zasudzuvati-za-trooling-v-interneti.html>

УДК 37.032

В. М. Пахомов,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій та права

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ФРАГМЕНТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У системі соціальних комунікацій в Україні ще не створено відповідного культурного та інформаційного простору, не надається належна увага забезпеченню правових, економічних та організаційних умов для гарантування прав громадян, а громадяни у свою чергу не квапляться використовувати надані їм права, а тим більше відповідально виконувати покладені на них обов'язки.

До різних аспектів комунікативної культури зверталися чимало дослідників, серед них С. Абрамович, Н. Бабич, Ф. Бацевич, В. Бебик, Л. Бутенко, С. Денисюк, В. Корнієнко, О. Кулакова, А. Омельчук, В. Садовська, С. Сарновська, В. Гернонільська, Г. Чайка, Т. Чмут та інші.

Об'єкт дослідження – комунікативні процеси в Канаді.

Предмет – формування соціально-комунікативної культури в Торонто.